

Fylkesmannen i Oslo og Viken

Tilråding til Miljødirektoratet om vern av 7 skogområder i Viken

August 2020

Innholdsfortegnelse	
1. Innledning	3
2. Hjemmelsgrunnlag	4
3. Saksbehandling.....	6
3.1. Bakgrunn og saksgang for de enkelte verneforslagene	7
4. Viktige endringer under behandling av verneplanen	8
5. Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser.....	9
6. Høring.....	9
7. Generelle merknader	10
8. Verneforslag.....	12
8.1. Såta i Ringerike og Flå kommuner	12
8.2. Tretjernhøla i Lørenskog kommune	15
8.3. Kringler i Nannestad kommune.....	17
8.4. Dælen i Jevnaker kommune	20
8.5. Haverstingen i Flå kommune	23
8.6. Igulsrud i Jevnaker kommune	25
8.7. Storfelten i Aurskog-Høland kommune	27
9. Vedlegg.....	29

1. Innledning

Fylkesmannen i Oslo og Viken legger med dette frem forslag om vern av fire nye naturreservater og tre utvidelser av eksisterende naturreservater i Viken fylke. Områdene foreslås vernet med hjemmel i lov av 19. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 37. Verneforslaget omfatter til sammen 25 058 dekar nytt verneareal.

De nye områdene som foreslås vernet er:

Navn	Kommune	Areal (ca. dekar)	Eier	Antall berørte skog -eiendommer	Verne-verdi
Såta	Flå og Ringerike	18 967	Privat	9	**
Tretjernhøla	Lørenskog	330	Privat	1	**
Kringler	Nannestad	407	Privat	1	**
Dælen	Jevnaker	144	Privat	1	***

Områdene som foreslås utvidet er:

Navn	Kommune	Areal utvidelse og totalt (ca. dekar)	Eier	Antall berørte skog -eiendommer	Verne-verdi
Haverstingen	Flå	Utvidelse: 3 928 Totalt: 8 260	Privat	1	*
Igulsrud	Jevnaker	Utvidelse: Alt. A 56 daa Alt. B 141 daa Totalt: Alt. A 625 daa, Alt. B 711 daa	Privat	1	***
Storfelten	Aurskog-Høland	Utvidelse: 1 141 Totalt: 8 216	Privat	5	-

Områdene har kommet frem gjennom ordningen med frivillig vern av skog, der skogeier selv tilbyr areal for vern. Foreløpig er det ikke inngått skriftlig avtale om vern mellom skogeierne og staten for noen av områdene, men det er aksept for at Fylkesmannens tilråding sendes Miljødirektoratet. Det forutsettes at det oppnås enighet og at avtale inngås før endelig vernevedtak fattes.

Basert på nye registreringer, tilgjengelig kunnskap og befaringer vurderes områdene å kvalifisere for vern som naturreservat etter naturmangfoldloven.

Gjennom behandlingen av St.meld. nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. Meldingen trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for skogvernet. Det ble blant annet lagt til grunn at et utvidet skogvern skulle følge de faglige anbefalingene i NINA rapport 54/2002 «*Evaluering av skogvernet i Norge*». I meldingen ble frivillig vern trukket frem som en viktig strategi for det framtidige skogvernet i Norge. I St.meld. nr. 14 (2015-2016) *Natur for livet* sier Regjeringen at den vil videreføre det langsiktige arbeidet med skogvern og øke det frivillige skogvernet. Det ble vedtatt et mål om vern av 10 % av skogarealet i Norge. Så langt er ca. 5 % av all skog i Norge vernet.

Skogvernet i Norge har blitt evaluert i flere runder, sist gang i 2016 (Framstad m.fl. 2017). Verneforslagene oppfyller flere av prioriteringene som er påpekt for skogvernet, både nasjonalt og regionalt for Viken. Flere av områdene har større forekomster av gammel barskog. Områdene inneholder også skogtypene kalkfurskog, kalkgranskog og rik ravineskog som er mangelfullt vernet, og de innehar i tillegg flere rødlista arter og naturtyper. Det er enkelte arealer med høyproduktiv og lavereliggende skog i sørboreal og boreonemoral sone. Storområder på over 10 km² er prioritert, og vern av Såta vil gi et slikt storområde.

Andre interesser

Det har vært drevet skogbruk/plukkhogst i store deler av verneforslagene fra gammelt av, men de foreslåtte arealene er i hovedsak lite preget av aktivt skogbruk sammenlignet med omkringliggende skog. Jakt og andre former for friluftsliv er viktige interesser i de fleste områdene. I noen av områdene er det stier og skiløyper.

Alt areal i verneforslagene er LNF(R)-områder i kommunenes arealplaner.

2. Hjemmelsgrunnlag

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i medhold av lov av 16. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) jf. §§ 33-51. I naturmangfoldloven er det hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier. Vernekategorien naturreservat er den strengeste verneformen, og denne blir normalt brukt ved vern av skog.

Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i Statsråd etter naturmangfoldloven § 37, som lyder slik:

Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,*
- b) representerer en bestemt type natur,*
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,*
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller*
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi*

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettingstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det samtidig med vernevedtaket legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til områdets skjøtsel.

Etter Fylkesmannens vurdering tilfredsstiller verneforslagene flere av kravene i naturmangfoldloven § 37. Formålet med vernet er i hovedsak å bevare områder bestående av en større andel eldre skog med det biologiske mangfoldet av arter, naturtyper og økosystemer og å sikre et representativt utvalg av både det typiske og sjeldne i norsk skognatur. Det vises ellers til de enkelte verneforslagene og formålene med disse.

Vurdering etter naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal de miljørettslige prinsippene i lovens §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om naturverdiene i områdene bygger på registreringer og kartlegginger som er utført, innhentet og vurdert av biologer. I de fleste av områdene er det gjennomført nye naturfaglige registreringer i forbindelse med verneplanarbeidet. Områdene vurderes tilstrekkelig beskrevet og verdivurdert. Basert på dette kunnskapsgrunnlaget har samtlige av områdene naturverdier som kvalifiserer for vern som naturreservat etter naturmangfoldloven.

Foreslåtte verneforskrifter setter restriksjoner for bruk som vil kunne få særlig negative konsekvenser for verneverdier og verneformål. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjennomføres hogst og andre vesentlige inngrep. Dette vil gi områdene økt beskyttelse. Samtidig åpner forskriftene for videreføring av enkelte aktiviteter. Dette gjelder blant annet aktiviteter som friluftsliv, jakt, fiske, sanking av bær og matsopp med mer. Slike aktiviteter er normalt sett tillatt i skogreservater og vil, ut fra dagens kunnskap, ha liten eller ingen innvirkning på verneverdiene. Vern av områdene er ansett som den beste måten å beskytte det tilhørende naturmangfoldet på, og forventes å bidra til en positiv utvikling av artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Fylkesmannen mener det foreligger tilstrekkelig kunnskap om effekten verneforslaget vil ha for naturmangfoldet, og kravet om kunnskapsgrunnlaget i § 8 anses oppfylt. Førvar-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 tillegges derfor mindre vekt. Verneforskriftene skal i seg selv medvirke til at den samlede belastningen blir redusert. På denne måten vil vernetiltaket ha en positiv virkning på økosystemene, jf. § 10. Siden vernetiltaket etter Fylkesmannens vurdering ikke vil skade naturmangfoldet, kommer ikke naturmangfoldloven § 11 til anvendelse. Fylkesmannen kan på samme måte heller ikke se at naturmangfoldloven § 12 har relevans i forbindelse med verneplanen.

3. Saksbehandling

Fylkesmannen meldte oppstart av verneplanarbeid for Storfelten 14. september 2019. Det kom ingen innspill ved oppstart av dette området. For resten av områdene ble det meldt oppstart 3. april 2020. Fylkesmannen mottok 16 innspill innen fristen 10. mai 2020. Innspillene er oppsummert i høringsdokumentet. Oppstartsmeldingen ble sendt per brev til grunneiere og aktuelle lokale og regionale etater og organisasjoner og kunngjort i aviser og på Fylkesmannens hjemmeside.

Utkast til verneplan for alle områdene ble sendt på lokal og sentral høring 26. mai 2020 med høringsfrist 27. juli 2020. Det ble mottatt 13 høringsuttalelser. På bakgrunn av høringsdokumentet og innkomne uttalelser sender Fylkesmannen nå sin tilråding til Miljødirektoratet. Direktoratet vurderer forslaget og vil sende sin tilråding til Klima- og miljødepartementet, som deretter forbereder saken og legger forslag om vernevedtak fram for Kongen i statsråd. Etter vedtak ved kongelig resolusjon vil erstatningen til skogeierne bli utbetalt i tråd med avtalene. Vedtaket vil bli kunngjort og Fylkesmannen vil sørge for at naturreservatene blir merket og skiltet. Grensemerkingen blir normalt utført av jordskifteretten. Statens naturoppsyn har ansvaret for annen skilting.

Erstatningsforhandlingene er ikke avsluttet for noen av områdene, men grunneierne har direkte eller via skogeierforeningen har gitt aksept for at Fylkesmannens anbefaling om vern oversendes Miljødirektoratet. Fylkesmannen tar forbehold om at det må være inngått avtale for områdene før det fattes et endelig vernevedtak. Det gjøres samtidig

spesielt oppmerksom på at det kan komme endringer i verneforslagene på bakgrunn av forhandlinger med grunneiere.

Områdene som tilrås vernet har for øvrig fulgt rutiner og krav for saksbehandling av vernesaker som er beskrevet i høringsdokumentet med noen tilpasninger. Detaljer rundt behandlingen av de enkelte områdene følger i kapittelet under. Tidspunkt for ulike stadier i verneprosessen for de ulike områdene oppsummeres i en tabell til slutt.

3.1. Bakgrunn og saksgang for de enkelte verneforslagene

Såta, Flå og Ringerike kommuner, Viken

Naturfaglig rapport forelå 1. mai 2018. Tilbudsarealet ble endret i ettertid, og en revidert vurdering forelå i 2020.

Tretjernhøla, Lørenskog kommune, Viken

Området ble tilbudt for frivillig vern 26. mars 2019, og naturfaglig kartlagt høsten samme år. Endelig naturfaglig rapport forelå i mai 2020.

Kringler, Nannestad kommune, Viken

Tilbudt for frivillig vern 5. desember 2019. Området ble kartlagt i forbindelse med fuktskogprosjektet i regi av Miljødirektoratet i oktober 2019. Det ble også registrert i forbindelse med ravinekartlegging i Nannestad i 2012-2013.

Dælen, Jevnaker kommune, Viken

Området ble undersøkt i august 2019 og naturfaglig rapport var klar i mars 2020. Området er overtatt fra Fylkesmannen i Innlandet.

Haverstingen, Flå kommune, Viken

Området ble kartlagt i 2019, og naturfaglig rapport forelå 1. mai 2020.

Igulsrud, Jevnaker kommune, Viken

Området har blitt kartlagt flere ganger, sist var i 2004. Naturfaglig rapport var klar i 2018 som en del av prosjektet "Sammenstilling av kunnskap om kalkskog på Hadeland". Rapporten gjelder for alternativ A, mens det er jobbet fram en utvidelse som i tillegg omfatter et område nord for Tømmerås, alternativ B. Begge alternativene ble lagt ut på høring. Området er overtatt fra Fylkesmannen i Innlandet.

Storfelten, Aurskog-Høland kommune, Viken

Utvidelse av Storfelten naturreservat ble tilbudt 16. april 2018. Arealet ble naturfaglig undersøkt i oktober 2018. Rapport forelå i mai 2019. Tre alternative avgrensinger ble sendt på høring i påvente av forhandlinger rundt grensesetting og erstatning. Fylkesmannen tilrår det største alternativet, etter avklaring med Norges Skogeierforbund som representerer grunneier.

Tabellen under gir en oversikt over saksbehandlingen til hvert enkelt område.

Område	Eier	Tilbud om frivillig vern	Oppstart	Høring	Forhandlinger
Såta	Privat	2019	03.04.2020	26.05.2020	Pågår
Tretjernhøla	Privat	2019	03.04.2020	26.05.2020	Pågår
Kringler	Privat	2019	03.04.2020	26.05.2020	Pågår
Dælen	Privat	2017	03.04.2020	26.05.2020	Pågår
Haverstingen	Privat	2018	03.04.2020	26.05.2020	Pågår
Igulsrud	Privat	2018	03.04.2020	26.05.2020	Pågår
Storfelten	Privat	2018	14.10.2019	26.05.2020	Pågår

4. Viktige endringer under behandling av verneplanen

Område tatt ut av verneplanen

Tilråding for Tomåsan er utsatt, og området er derfor tatt ut av denne tilrådingen.

Navneendring

Det er ikke foretatt navneendringer etter høringen.

Grenseendringer

Det er ikke foretatt større grenseendringer på noen av områdene etter høring. For noen av områdene er det imidlertid gjort mindre grensejusteringer for å tilpasse vernegrensene bedre til andre interesser og inngrepsstatus.

Se for øvrig nærmere omtale og vurdering under hver enkelt områdebeskrivelse i kapittel 8.

Endring av verneforskrifter og -kart

Det er gjort noen endringer i verneforskriftene for å ivareta hensynet til kraftlinjer. Det vises ellers til vurderinger og beskrivelse av endringer under kapitlene om det enkelte område.

5. Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndigheten i verneområdet. Fylkesmannen er forvaltningsmyndighet for de fleste verneområder, men myndigheten er i noen tilfeller delegert til kommunen. Ingen av de berørte kommunene har så langt takket ja til tilbud om å overta forvaltningsansvar for naturreservat i egen kommune.

I hovedsak er det den naturlige dynamikken som skal bestemme utviklingen i reservatene, og Fylkesmannen vurderer derfor at behovet for skjøtsel vil være begrenset. Innenfor noen av områdene finnes enkelte mindre bestand av yngre, forholdsvis tett skog som er framkommet gjennom naturlig foryngelse eller plantinger etter tidligere hogst. Det kan bli aktuelt å gjøre tynninger i noen av disse bestandene for å framskynde en naturskogliggende tilstand.

Behov for forvaltningsplan og skjøtsel vil bli vurdert fortløpende etter eventuelt vern, og ved behov vil det bli søkt om midler fra Miljødirektoratet på vanlig måte.

I forskriftene åpnes det for å gi dispensasjon for enkelte tiltak. Slike saker behandles fortløpende av forvaltningsmyndigheten. Fylkesmannen mener det er viktig å informere brukere av områdene om vernet, hvilke verdier som finnes og om vernebestemmelsene. Det bør derfor utarbeides informasjonsplakater eller annen informasjon om reservatene. Fylkesmannen kjenner ikke til andre forhold som vil kreve store økonomisk eller administrative ressurser.

6. Høring

Høringsbrev ble sendt til alle berørte grunneiere, rettighetshavere, naboer og en rekke lokale, regionale og sentrale høringsinstanser.

Lokale og regionale høringsinstanser som har hatt verneforslagene til uttalelse:

Akershus Bondelag, Akershus Idrettskrets, Akershus og Oslo orienteringskrets, Akershus Skikrets, Akershus sau og geit, Aurskog-Høland kommune, Brattbakken – Nesodden alpinsenter, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag v/ Kjetil Jørstad, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Natur og Ungdom, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, Bærum jeger- og fiskerforening, DNT Oslo og Omegn, DNT Nesodden Turlag, Ellen Johanne Lerberg, Elvia AS, Flå kommune, Forum for natur og friluftsliv - Akershus , Forum for natur og friluftsliv – Nesodden, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for natur og friluftsliv – Oppland, Glitre Energi Nett, Hallingdal kraftnett , Innlandet fylkeskommune, Jevnaker kommune, Lørenskog kommune, Mangenfjellet Turlag, Nannestad kommune, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet på Nesodden v/ Jakob Fjellanger, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Nesodden kommune, Nesodden sykkelklubb, NOF Buskerud, NOF Oppland,

Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Orienteringsforbund, Norgesnett AS, Norsk Organisasjon for Terrenghsykling, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, Norskog v/ Erling Bergsaker, NVE, NVE Region Øst, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag v/ Svein Kåre Eggbø, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslomarkas Fiskeadministrasjon, Ringerike kommune, Ringerikskraft nett, Skiforeningen, Statens Vegvesen Region Sør, Statens Vegvesen Region Øst, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Viken fylkeskommune, Viken Skog, Viken Skog SA v/ Svein Ekanger, Atle Vedde og Elling Tryterud, Østmarkas Venner

Sentrale høringsinstanser som har hatt verneforslagene til uttalelse:

Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Hallingdal kraftnett AS, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrenghsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Statskog v/ Kjetil Syrstad, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge

7. Generelle merknader

Det ble mottatt totalt 13 uttalelser til høringsforslaget. Disse er vedlagt i sin helhet. Dette er relativt få uttalelser, noe som muligens kan skyldes sommerferie og corona under høringsperioden. Vi gjør derfor oppmerksom på at det er mulig å kommentere vår tilråding. Eventuelle merknader sendes til Miljødirektoratet med kopi til Fylkesmannen.

Tilråding for Tomåsan utsettes. For dette området vil ikke mottatte høringsuttalelser gjengis i foreliggende tilrådingsdokument. Merknadene knyttet til dette området vil komme frem og kommenteres i den respektive tilrådingen.

Nedenfor følger sammendrag av mottatte merknader som er av generell karakter, etterfulgt av Fylkesmannens kommentarer.

Sammendrag av generelle merknader

Forsvarsbygg finner at Forsvarets interesser er tilstrekkelig ivaretatt i de foreslåtte verneforskriftene og har ingen ytterligere bemerkning til verneforslagene.

Bane Nor har ingen merknader da de foreslåtte verneområdene ikke berører jernbanens interesser.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) svarte på varsel om oppstart for alle områdene, og samtlige ble vurdert til å ikke berøre de interesser DMF er satt til å ivareta. Det er ikke kommet nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i områdene siden disse uttalelsene, og DMF har dermed ikke merknader til høringen.

Norsk Orientering gjør oppmerksom på Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet 22. april 2020 med forslag til endringer i forskriftsmal for naturreservater. Inntil verneprosess og forskriftsmal er justert i henhold til disse anbefalingene, ber Norsk Orientering om at alle verneprosesser stoppes.

Fylkesmannens kommentarer til de generelle merknadene

Fylkesmannen tar merknaden fra Forsvarsbygg, Bane Nor og Direktoratet for mineralforvaltning til orientering.

Orienteringsaktivitet

Fylkesmannen har i oppdrag å fremme forslag om vern av verdifulle skogområder og sende tilråding til Miljødirektoratet. Vi kan ikke stanse disse prosessene, og forholder oss til Miljødirektoratets gjeldende forskriftsmal for verneområder.

8. Verneforslag

8.1. Såta i Ringerike og Flå kommuner

Kommuner: Flå og Ringerike

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturresevat

Verneverdi: Regionalt verdifullt

Areal: 18 967 dekar

Berørte eiendommer:

Flå kommune: 1/1, 2/1, 2/3

Ringerike kommune: 146/1, 146/7, 151/1, 179/2, 179/5, 312/3, 312/9

Verneforslaget for Såta ligger i Flå og Ringerike kommuner, mellom Krøderen og Strømsoddbygda, og er på ca. 19 km². Det er et høyereliggende åsplatå, lite påvirket av nyere inngrep. Skogen er dominert av fattig furu- og barblandingsskog, hovedsakelig gammel skog.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med naturresevatet er å bevare en bestemt type natur i form av et stort, høyereliggende åsplatå og lisider med eldre skog som er representativ for høyereliggende skog i denne regionen.

Videre er formålet å verne et område som har betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for sårbare arter og er viktig for arter som er avhengig av store arealer eldre skog.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Verneverdiene er særlig knyttet til at dette er et storområde (over 10 km²), og det er vurdert som regionalt verneverdig. Området er dominert av gammelskog som ikke har vært flathogd, men omfattende gjennomhogd i tidligere tider. Furu er dominerende treslag på mye av arealet. Skogen er eldre, men har i begrenset grad rukket å utvikle seg til gammel naturskog. Det er imidlertid flere mindre kjerneområder der granskogen har velutviklet naturskogstruktur, de fleste av disse har relativt rik lågurtskog og et middels rikt artsmangfold. Verneforslaget har en viss kvalitet som storområde, og det har viktig verdi som et større område med gammelskog som er lite påvirket av nyere inngrep.

Avgrensing

Det er kun gjort en mindre justering av grensa etter høring. Lengst vest er det tatt ut cirka 50 dekar med planta skog og hogstflate.

Kulturhistoriske verdier

Klemtjernhytta er ei tømmerkoie som er registrert som kulturminne.

Inngrepsstatus og andre interesser

Det er tre hytter innenfor verneforslaget, Tranetjernhytta, Klemtjernhytta og ei lita hytte på 312/9 sør i området. En skogsbilvei kommer inn fra øst like nord for Milebråtatjern og ender

inne i verneforslaget. Det er også flere traktorveier i området. Det går ei skiløype fra Strømsoddbygda til Svarttjern som krysser verneforslaget.

I NGU sine databaser for mineralressurser og grus og pukk er det ikke registrert forekomster innenfor verneforslaget.

Planstatus

Området er i både Ringerike og Flå kommuner satt av til LNRF areal for nødvendige tiltak for landbruk og reindrift og gårdstilknyttet næringsvirksomhet basert på gårdens ressursgrunnlag.

Sammendrag av høringsuttalelser

Naturvernforbundet i Buskerud støtter ikke at arealet lengst vest med yngre skog inkluderes. Det gjelder ung og mindre produktiv skog, og de mener restaureringstiden er for lang og avstanden til utvidelsen av Haverstingen for lang for artsutveksling mellom disse områdene. Mener at kvota på 10 % som Stortinget har vedtatt bør fylles med verneverdig skog.

Statnett påpeker at to av de foreslåtte verneområdene grenser inntil til det klausulerte ryddebeltet for skog/byggeforbudsbelte til 420 kV – transmisjonsnettledningen Usta - Ådal, og 420 kV - transmisjonsnettledningen Ådal - Frogner. Klausuleringsbeltet til begge ledningene er 40 meter bredt, 20 meter til hver side for senter av ledningen. Statnett har konsesjon til å eie, drifte og vedlikeholde transmisjonsnettledningen, samt å rydde skog, herunder nødvendig felling av trær i skrått sideterreng utenfor ryddebeltet av hensyn til forsyningssikkerheten til ledningen. Statnett ga innspill oppstartsmeldingen og ba om at vernegrensene måtte trekkes utenfor ledningenes skogryddebelte. Det er vanskelig å se på vernekartet om dette er tatt til følge. En ber om at Fylkesmannen forsikrer seg om at grensene justeres.

Statnett ga videre merknader til oppstartsvarselet når det gjaldt motorisert ferdsel i tilknytning til drift og vedlikehold i de foreslåtte verneområdene Såta og Dælen. Statnett har senere fått avklart at det innenfor disse foreslåtte verneområdene under normale omstendigheter og ved normal drift og vedlikehold ikke er behov for motorisert ferdsel.

Statnett ber om at drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet tas inn i forskriftens § 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene) og at nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg tas inn i § 6 (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene). Ved bruk av motorisert transport etter § 6 skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

NVE støtter Statnett og ber Fylkesmannen ta inn unntaksbestemmelsene for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet.

Fylkesmannens kommentarer

Avgrensning

Det er kun gjort en mindre justering av grensa etter oppstart. Lengst vest er grensa justert for å ta ut noe planta skog og en bit av ei hogstflate, om lag 50 dekar er tatt ut. Resten av denne lisen beholdes selv om det er en stor del yngre skog. Fylkesmannen

har vært på befaring og har etter høringen vurdert at vi tar arealet med i tilrådingen. Det er et variert skogbilde med en blanding av eldre og yngre skog (ikke flatehogd), samt myr, bekker og tjern. Arealet gir noe mer lavereliggende areal, og det vil gi en større nærhet til utvidelse av Haverstingen cirka 700 meter lenger vest. Utenfor verneforslaget mot nord er det eldre skog med til dels store naturverdier. Deler av dette er areal som var med i starten av verneprosessen, men som siden er trukket ut. For verneverdiene i reservatet ville det være positivt å få med mer areal her.

Kraftlinjer

Det går ikke kraftledninger gjennom verneforslaget for Såta, men vernegrensa er lagt langs kanten av ryddebeltet for en av Statnett sine linjer. Fylkesmannen har kontrollert den foreslåtte grensa og konstatert at den er lagt utenfor ledningenes ryddebelte på 20 meter til siden for senter av ledningen. Også trase for motorferdsel ligger utenfor vernegrensa, og et vern vil dermed normalt ikke hindre vanlig drift og vedlikehold. Vi ser imidlertid at det i enkelte tilfeller kan bli nødvendig med tiltak utenfor ryddebeltet, f.eks. behov for å felle trær utenfor dette beltet på grunn av hellende terreng. I forskriften vil vi derfor tilrå å ha med et punkt i § 4 som sier at vernet ikke er til hinder for drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg inntil verneområdet. Vi ser også at det ved akutte utfall er viktig kunne komme til raskt og effektivt. Dette vil være unntakssituasjoner, og vi er enig i at slike situasjoner bør kunne vurderes på samme måte som der linja går gjennom verneområdet. I forskriften tilrår vi derfor et punkt i § 6 som åpner for nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

Eventuelle oppgraderinger og fornyelser bør normalt legges utenfor reservatene. Dersom det vurderes oppgraderinger som vil berøre reservatene må dette behandles etter søknad, noe som eventuelt vil falle inn under verneforskriftens § 8.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tilrår vern av Såta naturreservat i Flå og Ringerike kommuner med en mindre endring i grensa og med følgende endringer i forskriften:

- Nytt punkt § 4 k: *Drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg inntil verneområdet.*
- Nytt punkt § 6 d: *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.*

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

8.2. Tretjernhøla i Lørenskog kommune

Kommune: Lørenskog
Fylke: Viken
Vernekategori: Naturreservat
Verneverdi: Regionalt verdifullt
Areal: 330 dekar
Berørte eiendommer: 9/1

Tretjernhøla ligger i Lørenskog kommune, på ca. 250-310 moh., mellom Drettvannet og Skålsjøen i Østmarka. Verneforslaget omfatter en vestvendt lise med tilhørende flater terreng i nedkant. Området er preget av myr, tjern og grandominert skog med innslag av en del furu.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med naturreservatet er å bevare et forholdsvis urørt område med gammel gran- og furuskog, med innslag av rike og fuktige utforminger og mye død ved. Området har særlig betydning for truede og sjeldne arter knyttet til gammel skog med god kontinuitet og miljø med stabilt høy luftfuktighet. Det utgjør samtidig en viktig viltbiotop.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området er urørt og har relativt stor variasjon i topografi og vegetasjonstyper sett opp mot størrelse. Fire kjerneområder er avgrenset og utgjør betydelige deler av verneforslaget. De største kvalitetene er knyttet til gammel og flersjiktet grandominert skog med mye død ved i ulike dimensjoner og nedbrytningsstadier, samt innslag av rike og fuktige utforminger. Et mindre areal med høgstaudegranskog (rødlistet naturtype, NT) inngår. En del gammel furu forekommer også, i tillegg til spredt innslag av gammel og grov osp. Det er et godt potensial for sjeldne arter knyttet til død ved, fuktig skog og solvarm furuskog. Blant artene med flere funn er lappkjuke (sterkt truet, EN), som er knyttet til naturskog og urskogs nær skog. Området er også en særlig viktig viltbiotop. Begrenset areal trekker verdien noe ned. Samlet er området vurdert til regionalt verneverdig (**).

Avgrensing

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Fylkesmannen og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrerte automatisk fredete eller nyere tids kulturminner i området.

Inngrepsstatus og andre interesser

Brukerinteressene i området er knyttet til skogbruk, jakt og friluftsliv.

Det er få inngrep. En enkel skuterpreparert skiløype og to stier befinner seg i området. Skiløypen og stiene er avmerket på vernekartet, og det er i verneforskriften § 4 åpnet for

vedlikehold av disse. I § 6 er det åpnet for preparering av skiløypen. Fylkesmannen har også tatt inn en spesifisert dispensasjonsbestemmelse for omlegging av skiløypa, selv om det er begrenset med omleggingsmuligheter.

Området ligger innenfor markalovens virkeområde, hvor det i verneforskrifter er gjort særskilte tilpassinger til idrett og friluftsliv. Tretjernhøla utgjør imidlertid et lite areal og fremstår som urørt. I dette avgrensede området er det høye naturverdier, der en stor del av arealet er viktige naturtyper med betydning for truede og sjeldne arter. Det er en del fuktområder og bratt terreng. Området utgjør også en særlig viktig viltbiotop. For å sikre opprettholdelse av verneverdiene, mener Fylkesmannen at tiltak og belastning i området bør begrenses. Det foreslås dermed en relativt restriktiv verneforskrift for Tretjernhøla.

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget, jf. uttalelsen fra DMF. Fylkesmannen kan heller ikke se at det foreslåtte vernet er i konflikt med kjente energiresurser.

Planstatus

Området er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen for Lørenskog og ligger innenfor markalovens virkeområde.

Sammendrag av høringsuttalelser

Ingen mottatte høringsuttalelser.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tilrår vern av Tretjernhøla naturreservat i Lørenskog kommune med forskrift og grense som i høringen.

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

8.3. Kringler i Nannestad kommune

Kommuner: Nannestad

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturresevat

Verneverdi: Regionalt verdifullt

Areal: 407 daa

Berørte eiendommer: 2/1 og 103/3

Sø-Kringler og Skjennum ligger nære hverandre, og omfatter flere mindre skogkledte og aktive ravedaler langs begge sider av Leira i Kringlerdalen i Nannestad kommune. Ravinedalene har gravd seg ned gjennom dype marine avsetninger med rik leire. Leira renner gjennom en dal med elveavsetninger. Vegetasjonen domineres av rike vegetasjonstyper i skog med variasjon i grad av fuktighet (lågurt-, høgstaude- og flommarkskog). Det inngår også kulturmark i forskjellig grad av gjengroing og åpen flommark. Tresjiktet er variert med gran og mange forskjellige boreale løvtrær, samt noe innslag av edelløvtrær.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med naturresevatet er å bevare et område med godt utviklet og høyproduktiv skog på marin leire i et ravelandskap og på flommarkarealer langs Leira. Området har særskilt betydning for biologisk mangfold med truede og sjeldne naturtyper og godt potensiale for sjeldne arter knyttet til død ved, naken leire, flommark og flommarkskog.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området har god variasjon i topografi, vegetasjon og treslag. Det er få gjenværende ravedaler langs Leira, da de fleste er planert ut og oppdyrket. Leirravine er en sårbar (VU) naturtype som landskapsform, og er sjeldent i internasjonal sammenheng.

De største kvalitetene ved området er knyttet til forekomsten av godt utviklede og produktive skogtyper. En stor andel av det foreslåtte resevatet har kvaliteter på naturtypenivå. I Skjennum er det gammel grandominert rik blandingsskog, med både stående og liggende død ved. Biologisk gamle bartrær finnes spredt, men med høyest konsentrasjon i denne delen av området. Sørvest for Leira det det både gammel skog og skog som i dag fremstår som eldre, men som ble gjennomhogd ca. 80 år tilbake. Det er satt igjen osp ved tidligere hogster, slik at det spredt står svært grove osper i dag. Det er også betydelige mengder død ved av osp, i tillegg til flere andre grove løvtrær som selje. Det inngår også store arealer med stormfelling av gran, der det er svært store mengder død ved. Arealer i sydvest, langs Leira, utgjør flomskogsmark (VU) i mosaikk med åpen flomfastmark (NT).

Det er gjort funn av og er et godt potensiale for sjeldne arter knyttet til død ved og naken leire. Området er vurdert til regionalt verneverdig (**), og bidrar i stor grad til å dekke mangler i skogvernet knyttet til høyproduktiv og lavereliggende ravine- og flommarkskog.

Avgrensing

Grensene ved Sør-Kringler, den sydlige delen av området, følger eiendomsgrenser/bekk i nord og syd. I øst følges elvekant. I vest er grensen justert noe etter oppstart, slik at større deler av ravinestrukturene er omfattet. Dette gir vesentlig bedre arrondering av verneområdet. Med dette er også noe innmarksbeite/naturbeitemark inkludert. Utvidelse er aktuelt på senere tidspunkt for å inkludere kantsoner langs bekker og Leira. Dette utgjør imidlertid begrensede skogarealer.

Hele skogteigen ved Skjennum er foreslått inkludert som restaureringsareal og for å muliggjøre videre ravinedannelse østover. Området grenser her til elvekant i vest og i hovedsak vei/eiendomsgrense i nord og øst. I syd følges jordekant. Helt i sydøst er det laget et hakk i grensen for å legge en eksisterende åpen plass med hageavfall utenfor vernet.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert automatisk fredede eller nyere tids kulturminner innenfor verneforslaget, men området med tunet på Sør-Kringler har stor kulturhistorisk verdi.

Inngrepsstatus og andre interesser

Begge delområder krysses av 22 kV-linjer, noe som er hensyntatt i verneforskriften. Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget, jf. uttalelsen fra DMF. Området i nord grenser til vei, men med en avstandsbuffer på 5-10 meter fra senter linje vei.

Noe innmarksbeite/naturbeitemark er inkludert i verneforslaget i syd. Området brukes ikke til beite i dag. Et vern vil ikke sette hinder for eventuelt fremtidig beite på disse arealene. Noe rødhyll finnes spredt.

Planstatus

Området er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen for Nannestad.

Sammendrag av høringsuttalelser

Nannestad kommune ser positivt på verneforslaget, men ber fylkesmannen vurdere grenseendring i nord og i sør på det søndre området Sør-Kringler. Dette for å ivareta begge sider av bekkedragene som går her. Grensene bør følge grensene for ravinedal naturtypen BN 00088501 Kringler. Det vil være ett noe merkelig signal om grensene går i bekkene uten at begge sider av kantsonene og hele ravinedalen tas med. Det bør rettes en henvendelse til grunneierne for å se om det er mulig å få med kantsonen/ravinedalen på begge sider av bekkedragene.

Nannestad kommune ser også positivt på at det nordre området Skjennum er tatt med inn i vernet. Det stilles spørsmål ved om det ikke er mulig å binde disse områdene (Sør-Kringler og Skjennum) sammen. Ravinedalene naturtypene BN 00088501 Kringler og BN00093526 Nordre Kringler-Skjennum går over i hverandre, så her er det verneverdier mellom de forslåtte områdene som tilsier at disse burde henge sammen. Det bør rettes en henvendelse til grunneier for å se om det er mulig å inngå avtale om en sammenslåing av disse områdene.

NVE viser til at det går flere 22 kV-linjer eid av Elvia gjennom og nært til området. Det bes om å presisere i verneforskriften § 4 e at standardbestemmelser gjelder for energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet. Det mangler generelle unntak fra ferdselsbestemmelsen § 6 for ferdsel *i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg*. Dette er en del av standardbestemmelsene og det bes om at dette tas inn.

Fylkesmannens kommentarer

Avgrensing

Fylkesmannen mener at de største kvalitetene er fanget opp i foreslått avgrensing, og har i denne omgang av ulike årsaker prioritert å slutføre prosessen for dette arealet. Vi er imidlertid enige i flere av momentene i Nannestad kommune sin uttalelse. Utvidelse er aktuelt på senere tidspunkt for å binde sammen de to delområdene og å inkludere kantsoner langs begge sider av bekker og Leira.

Kraftlinjer

Fylkesmannen har tatt inn endringene som NVE påpeker i sin uttalelse. Det var en feil at unntaksbestemmelsene i § 6 om motorferdsel ved akutt utfall ikke gikk frem av høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tilrår vern av Kringler naturreservat i Nannestad kommune med grense som i høringen og med følgende endringer i forskriften (vist med kursiv):

- Endring i § 4 k: Drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg *i og inntil verneområdet*.
- Nytt punkt § 6 d: *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.*

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

8.4. Dælen i Jevnaker kommune

Kommuner: Jevnaker

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturreservat

Verneverdi: Nasjonalt verdifullt

Areal: 146 daa

Berørte eiendommer: Jevnaker kommune: 147/1

Dælen ligger sør for Haukerud, et forlatt småbruk langs Moselva i Jevnaker kommune i Viken fylke. Arealet utgjør en skogkledd skråning på østsiden av Moselva, ca. 260 – 390 meter over havet. Terrenget er svært bratt ned mot elva i øvre del av området, mens i nedre del er det noe slakere. Topografien preges av Moseva som skjærer gjennom området fra sør til nord. Berggrunnen består for det meste av bergarter i Oslo-gruppen, mens løsmassene hovedsakelig er humusdekke over berggrunnen. Den nordlige delen av området ligger i sørboreal vegetasjonssone, mens den sørlige delen ved Sagfoss-sletta befinner seg i mellomboreal vegetasjonssone.

Vegetasjonen består hovedsakelig av blåbærgranskog og småbregneskog, i tillegg til forekomster av den rødlistede naturtypen høgstaudegranskog innenfor kjerneområder. Skogen fremstår som en samling med mindre rester av gammel skog bundet sammen med areal som tidligere ser ut til å ha vært delvis benyttet som beite/slått. Det finnes spor etter tidligere tiders inngrep, men generelt sett få tegn på nyere inngrep. Det finnes godt med død ved i forskjellige nedbrytningsstadier, og fem rødlistearter er funnet i området.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med naturreservatet er å bevare et lite påvirket område med rester av intakt naturskog. Området har godt med død ved i forskjellige nedbrytningsstadier og innslag av den sjeldne naturtypen høgstaudekog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand.

Dælen består av et forholdsvis lite påvirket skogareal med rester av intakte områder med naturskog. Den gamle skogen er i hovedsak knyttet til eldre granskog og barblandingsskog. Totalt sett er området lite påvirket av hogster, både i nyere og eldre tid. Det finnes godt med død ved i området, også utenfor kjerneområdene finnes det spredt forekomster med død ved i forskjellige nedbrytningsstadier. Konsentrasjonen av død ved er likevel størst innenfor de avgrensede kjerneområdene. Virkelig gamle trær finnes spredt og er utelukkende av gran. Den rødlistede naturtypen høgstaudegranskog forekommer flere steder. Samlet areal på verneforslaget er forholdsvis lite og tilsvarer hele undersøkelsesområdet. Hele lokaliteten domineres av granskog, delvis growkst, på relativt høy bonitet i sørboreal vegetasjonssone. Arronderingen er god og fanger opp det meste av skog med høyere naturverdier. Området oppfyller deler av mangler i skogvernet i middels grad. Området vurderes å ha rimelig høy verneverdi (***)

Avgrensing

Avgrensningen av området følger grensene satt i tilbudet. Det er valgt å inkludere noe areal som hovedsakelig består av yngre skog for å binde verdiene i området sammen. Området er

forholdsvis lite, men arronderingen er god og fanger opp det meste av den eldre skogen i området. Avgrensingen ble endret etter oppstartmeldingen som følge av Statnett sin uttalelse om avstand til transmisjonsnettledningen nord i området. Grensen har blitt flyttet slik at det klausulerte ryddebeltet på 20 meter fra senter av ledningen opprettholdes.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert automatisk fredede eller nyere tids kulturminner innenfor verneforslaget.

Inngrepsstatus og andre interesser

En blåmerket sti som krysser deler av området i nordøst. Stien er avmerket på vernekartet og skal kunne vedlikeholdes og merkes i henhold til standard på vernetidspunktet. Helt i nord grenser området til ei kraftgate, og lenger sør går grensen inntil en ny hogstflate.

Brukerinteressene i området er ellers særlig knyttet til skogbruk, jakt, ridning og organisert aktivitet. Ut fra Fylkesmannens kjennskap, benyttes området per i dag ikke til beite.

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget, jf. uttalelsen fra DMF. Fylkesmannen kan heller ikke se at det foreslåtte vernet er i konflikt med kjente energiressurser.

Planstatus

Området er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen for Jevnaker og ligger like utenfor markagrensen.

Sammendrag av høringsuttalelser

Statnett påpeker at det foreslåtte verneområdet grenser inntil til det klausulerte ryddebeltet for skog/byggeforbudsbelte til 420 kV - transmisjonsnettledningen Ådal - Frogner. Klausuleringsbeltet er 40 meter bredt, 20 meter til hver side for senter av ledningen. Statnett har konsesjon til å eie, drifte og vedlikeholde transmisjonsnettledningen, samt å rydde skog, herunder nødvendig felling av trær i skrått sideterreng utenfor ryddebeltet av hensyn til forsyningssikkerheten til ledningen. Statnett ga innspill til oppstartsmeldingen og ba om at vernegrensene måtte trekkes utenfor ledningenes skogryddebelte. Det er vanskelig å se på vernekartet om dette er tatt til følge. En ber om at Fylkesmannen forsikrer seg om at grensene justeres.

Statnett ga videre merknader til oppstartsvarselet når det gjaldt motorisert ferdsel i tilknytning til drift og vedlikehold i det foreslåtte verneområdet Dælen. Statnett har senere fått avklart at det innenfor disse foreslåtte verneområdene under normale omstendigheter og ved normal drift og vedlikehold ikke er behov for motorisert ferdsel.

Drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg tatt inn i forskriftens § 4 e (generelle unntak fra vernebestemmelsene). I tillegg er det i § 6 d (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene) åpnet for nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes

melding til forvaltningsmyndigheten. Statnett ber om at hjemmelen til drift og vedlikehold må gjelde i og *inntil* verneområdet. Dette er ikke spesifisert i teksten som er sendt på høring.

NVE støtter Statnett og ber Fylkesmannen ta inn unntaksbestemmelsene for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet.

Fylkesmannens kommentarer

Kraftledninger

Det går ikke kraftledninger gjennom verneforslaget for Dælen, men vernegrensa er lagt langs kanten av ryddebeltet for 420 kV - transmisjonsnettledningen Ådal - Frogner. Fylkesmannen har kontrollert den foreslåtte grensa og konstatert at den er lagt utenfor ledningenes ryddebelte på 20 meter til siden for senter av ledningen. Også trasé for motorferdsel ligger utenfor vernegrensen, og et vern vil dermed normalt ikke hindre vanlig drift og vedlikehold. I enkelte tilfeller kan bli nødvendig med tiltak utenfor ryddebeltet, f.eks. behov for å felle trær utenfor dette beltet på grunn av hellende terreng. I forskriften tilrår vi derfor å legge til *inntil verneområdet* under § 4 punkt e for å spesifisere dette.

Eventuelle oppgraderinger og fornyelser bør normalt legges utenfor reservatene. Dersom det vurderes oppgraderinger som vil berøre reservatene må dette behandles etter søknad, noe som eventuelt vil falle inn under verneforskriftens § 8. Fylkesmannen ser at det ble feil i forslag til verneforskrift i høringen under § 4 f som åpnet for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linetverrsnittet, når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Det ble også feil under § 7 g og h som åpnet for oppgraderinger og fornyelser av kraftledninger samt motorferdsel i tilknytning til dette. Fylkesmannen tilrår at disse bestemmelsene fjernes.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tilrår vern av Dælen naturreservat i Jevnaker kommune med grense som i høringen og med følgende endring i forskriften:

- Endring i § 4 e: Drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg *inntil verneområdet*.
- Fjernet § 4 f.
- Fjernet § 7 punkt g og h.

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

8.5. Haverstingen i Flå kommune

Kommuner: Flå (utvidelsen)

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturreservat

Verneverdi: Utvidelsen er lokalt verdifull i seg selv, men nasjonalt verdifullt som del av eksisterende reservat

Areal: Utvidelse på ca. 3 928 daa

Berørte eiendommer: 1/1

Haverstingen naturreservat ligger øst for Krøderen i Ringerike, Krødsherad og Flå kommuner. Utvidelsesforslaget ligger på nordsiden av det eksisterende reservatet, i Flå kommune. Det består av bratte, sørvestvendt liser ned mot Krøderen, et småkupert platå øverst med skog, tjern og myrer, og deler av lia østover mot Svarttjern. Navnet Haverstingen er ikke helt dekkende for dette området. Gjennom høringen har Fylkesmannen prøvd å få forslag til annet navn som kan være mer dekkende, men det har ikke lyktes. Vi foreslår derfor at navnet Haverstingen naturreservat videreføres.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med naturreservatet er å verne et område som har særskilt betydning for naturmangfold i form av stor variasjon i skogtyper med rik lavflora og med forekomster av truede lavarter. I området fins blant annet gammel naturskog av gran med mye død ved, bekkeløft og velutviklet rik lavlandsskog av type sørboreal blandingsskog. Rik lavflora på gamle løvtrær utgjør spesielle naturtyper. Området er lite påvirket av moderne skogbruk.

Utvidelsen er vurdert som lokalt verdifullt i seg selv. Det aller meste av arealet består av gammel skog, og her finnes enkelte verdifulle lokaliteter med verdier knyttet til gammel barskog og rik blandingsskog. I tillegg bidrar området til å styrke verdien av Haverstingen naturreservat med større areal og større grad av økologisk variasjon. Det bidrar også positivt med en bedre sammenheng opp mot verneforslaget i Såta.

Forskrifter

I høringen var det foreslått to tillegg i § 6 i forhold til eksisterende forskrift: at vernet ikke er til hinder for landing og start med Forsvarets luftfartøy, og at eksisterende traktorveier kan benyttes til utkjøring av felt elg og hjort. Traktorveiene var avmerket på høringskartet. I høringen kom det ikke merknader til forskriften, og Fylkesmann tilrår ingen endringer etter høring.

Avgrensing

I nord avgrenses verneforslaget av eiendomsgrense, i øst og sørøst av yngre skog. I vest grenser området til eksisterende reservat og mot ungskog og hogstflater. Det er kun gjort en mindre endring av grensa etter høringen. Langs Rv. 7 i nordvest er grensa justert i tråd med Statens Vegvesen sin merknad, se nedenfor.

Kulturhistoriske verdier

Det er ingen registrerte kulturminner innenfor verneforslaget.

Inngrepsstatus og andre interesser

I NGU sine databaser for mineralressurser og grus og pukk er det ikke registrert forekomster innenfor verneforslaget.

Planstatus

Området er satt av til LNRF areal for nødvendige tiltak for landbruk og reindrift og gårdstilknyttet næringsvirksomhet basert på gårdens ressursgrunnlag.

Sammendrag av høringsuttalelser

Statens Vegvesen påpeker at den forslåtte grensa for utvidelse av Haverstingen er problematisk for både drift og framtidige utbedringer av Rv 7. Det er rassikringsnett i området, og det er behov for å komme til disse med maskiner for å kunne tømme nettene, fjerne vegetasjon og annet som svekker rassikringsfunksjonen. Det kan også være behov for å gjøre andre tiltak mot steinsprang. Dette gjelder først og fremst området nord for Lindelien gård, avmerket på kart.

På sørsida av Lindelien gård går vernesonen helt ned til Rv.7. Dette berører område som ligger inne i reguleringsplanen «rv.7 Ørgenvika – Lindelien» som var på høring i vinter, og som planlegges oversendt til kommunen for vedtak etter sommerferien.

Vegvesenet ønsker derfor at områder avmerket på vedlagte kart holdes utenfor verneområdet av hensyn til drift av eksisterende og muligheten for etablering ny rassikring.

Vegvesenet forutsetter ellers at vernegrensen settes utenfor riksvegens eiendomsområde.

Fylkesmannens kommentarer

Forholdet til Rv 7: De aktuelle arealene er interessante for vern for å inkludere hele lia ned mot Krøderen, men de er ikke nødvendige for kvalitetene i verneforslaget. Fylkesmannen har derfor tatt ut arealet der vegvesenet har behov for å drive rassikring, om lag 40 dekar. Verneforslaget grenser dermed ikke lengre til Rv. 7. På sørsiden av Lindelien gård går høringsgrensa utenfor reguleringsplanen, og det er ikke konflikt med vegvesenets interesser.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tilrår utvidelse av Haverstingen naturreservat i Flå og Krødsherad kommuner med forskrift som i høringen og med en mindre endring i grensa.

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

8.6. Igulsrud i Jevnaker kommune

Kommuner: Jevnaker

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturreservat

Verneverdi: Nasjonalt verdifullt

Areal: Utvidelse alternativ A: 56 daa, alternativ B: 141 daa.

Berørte eiendommer: Jevnaker kommune: 158/1, 160/1, 161/2.

Igulsrud naturreservat ligger på østsiden av Randsfjorden, rett ovenfor Sløvika i Jevnaker kommune. Den foreslåtte utvidelsen ligger mellom eksisterende reservat i vest og gården Tømmerås i Sogn-Velo-grenda nordøst i Jevnaker kommune. Området ligger ca. 250 - 320 meter over havet i sørboreal sone.

Berggrunnen er ordovicisk kalkstein og leirskifer, trolig gjennomvannet av enkelte, små ganger av lavabergarter (rombeporfyr). Lokaliteten er dominert av lågurtgran-furuskog, av en grunnlendt, kalkrik type som kan betegnes som kalkgran-furuskog. Øst-skråningen er rik, og av særlig interesse fordi den skiller seg en del fra vegetasjonsutformingene i Igulsrud NR. Denne skråningen er i sør karakterisert av grunnlendte, stedvis ganske åpne partier med mye furu.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med fredningen er å bevare et barskogområde på høy bonitet i lavlandet med rike skogstyper herunder sjeldne og truede naturtyper som kalkgranskog og høgstaudegranskog. Området har en meget rik og interessant flora bestående av kravfulle og varmekjære plantearter, samt sjeldne marklevende sopp. Området har særskilt betydning for biologisk mangfold ved å ha innslag av den sjeldne kombinasjonen kalkskog og mye død ved. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Det er registrert 10 rødlistede, jordboende sopper innenfor utvidelsesforslaget. Både utformingene av kalkbarskog, tilfanget av rødlistearter, samt de store konsentrasjonene av død ved, representerer et verdifullt tilskudd til Igulsrud naturreservat. Totalt sett er området svært verdifullt med tanke på potensialet som forvaltningsområde sammen med eksisterende Igulsrud naturreservat som ligger vest. Verneforslaget har også den svært sjeldne kombinasjonen kalkskog og rikelig med død ved.

Avgrensing

Alternativ A følger eksisterende naturreservat i vest i skråningen opp mot Igulsrudhaugen. I sør og øst følger avgrensningen gammel engmark og et åkerstykke til grensen møter en nyere hogstflate rett vest for gården Tømmerås. Alternativ B (A + B) følger eksisterende reservat videre nordover fra alternativ A fram til dyrka mark ved gården Gjørve i nord. Her følger grensen dyrka mark østover frem til naboeiendom i øst, hvor grensen trekkes opp mot Tømmerås igjen langs dyrka mark.

Etter Fylkesmannens vurdering vil alternativ B på best måte fange opp naturverdiene i området. Vi vil da inkludere deler av naturtypen Tømmerås, som er registrert som gammel granskog. Det vil også bli en bedre arrondering hvor skogen ned mot dyrka mark inkluderes.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert automatisk fredede eller nyere tids kulturminner innenfor verneforslaget.

Inngrepsstatus og andre interesser

Det er flere stier og rester av gamle ferdselsveier innenfor området som er foreslått som utvidelse av eksisterende reservat. I forvaltningsplanen vil det bli tatt stilling til hvilke av disse som skal kunne vedlikeholdes.

Planstatus

Området er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen for Jevnaker og ligger utenfor markagrensen.

Sammendrag av høringsuttalelser

Det er ikke kommet inn uttalelser til verneforslaget for utvidelsen av Igulsrud naturreservat.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tilrår vern av Igulsrud naturreservat i Jevnaker kommune med forskrift og grense som i høringen. Vi anbefaler vern av det største alternativet, B, men tilrår begge alternativene.

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

8.7. Storfelten i Aurskog-Høland kommune

Kommuner: Aurskog-Høland

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturreservat

Verneverdi: -

Areal: Utvidelse på ca. 1141 daa, totalt areal på ca. 8216 daa

Berørte eiendommer: 163/3 og 163/4, 163/5, 163/14, 163/22, 163/24.

Storfelten ligger på Mangskogen øst i Aurskog-Høland kommune, ca. 10 km nordøst for Bjørkelangen. Området er først og fremst karakterisert av partier med flate myrkomplekser og skogdekt areal. Ung til eldre fattig furuskog, granskog og tynnstammet bjørk på forsumpet mark dominerer skogbildet i utvidelsesarealet.

Det opprinnelige naturreservatet ble første gang vernet i forbindelse med verneplan for myr i 1981, der formålet var å *"bevare et større, representativt og urørt myrområde med flatmyrer og nedbørsmyrer"*. Reservatet ble utvidet i 2013 med tilgrensende myr- og skogareal. Dagens vernegrense krysser til en viss grad over både grøfta og intakt myrareal. Dette er uheldig.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med naturreservatet er å bevare et stort og sammenhengende område med lite påvirkta myr og barskog. Området har særlig pedagogisk og naturvitenskapelig verdi som et representativt område i den sørboreale regionen. Området består av store arealer med myr og våtmark og med tilgrensende rygger og koller med skog, og utgjør viktige leveområder for fugl knyttet til våtmark. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Utvidelsen av Storfelten naturreservat har fått lav verdi på kriteriene for vurdering og verdisetting av skogvernområder. Området er påvirket av tidligere hogster, tynninger og grøfting. Fylkesmannen foreslår likevel en utvidelse for å få vernet all intakt lavlandsmyr i tilknytning til eksisterende reservat, tilgrensende eldre skog og kjerneområder, samt å oppnå en større buffer rundt myrreservatet.

Utvidelsesarealet har i ulike delområder i større eller mindre grad ung skog og arealer med grøfta myr, som med dagens kvaliteter anses mindre verdifullt med tanke på vern. Hele arealet ved Jomfrubakken/Bumåsan vurderes likevel å kunne inkluderes ut fra et langsiktig restaureringsperspektiv og av arronderingsmessige årsaker.

Avgrensing

Tre alternative avgrensinger med varierende grad av påvirkning ble sendt på høring i påvente av forhandlinger rundt grensesetting og erstatning. Fylkesmannen tilrår det største alternativet, etter avklaring med Norges Skogeierforbund som representerer grunneier. Det er ikke gjort justering i grensen etter høringen, men arealtallet er likevel ved nye beregninger noe redusert.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert automatisk fredede eller nyere tids kulturminner innenfor verneforslaget.

Inngrepsstatus og andre interesser

Det foreslås videreføring av gjeldende verneforskrift med kun mindre tillegg og justeringer i ordlyd ut fra tilbudsbrev og ny forskriftsmal. Interessene i området er knyttet til skogbruk, jakt og friluftsliv. En traktorvei-, sti- og skiløypetrasé krysser foreslått utvidelse. Traséen for preparering av skiløype, jf. gjeldende verneforskrift, er avmerket på kartet tilsvarende som på dagens vernekart. Det er betydelige grøfter i området.

Planstatus

Området er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i gjeldene kommuneplanen for Aurskog-Høland.

Sammendrag av høringsuttalelser

Ingen mottatte høringsuttalelser.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tilrår utvidelse av Storfelten naturreservat i Aurskog-Høland kommune med forskrift som ved høringen og med det største avgrensingsalternativet som ble sendt på høring.

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

9. Vedlegg

- Kart og forskrift for Såta, Ringerike og Flå kommuner
- Kart og forskrift for Tretjernhøla, Lørenskog kommune
- Kart og forskrift for Kringler, Nannestad kommune
- Kart og forskrift for Dælen, Jevnaker kommune
- Kart og forskrift for Haverstingen, Flå kommune
- Kart og forskrift for Igulsrud, Jevnaker kommune
- Kart og forskrift for Storfelten, Aurskog-Høland kommune
- Mottatte høringsuttalelser

FYLKESMANNEN I OSLO OG VIKEN

Postboks 325, 1502 Moss | fmovpost@fylkesmannen.no | www.fylkesmannen.no/ov

